

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 р. № 918-р / *Офіційний вісник України*. 2016. № 99. С. 259.
2. Клименко І. В. Електронні послуги : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. Київ : НАДУ при Президентіві України, 2014. 100 с.
3. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посіб. : у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. Ч. 10 : Електронні послуги. Р. М. Матвійчук, С. П. Кандзюба. Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. 60 с.
4. Бабалунга О. М. Електронне врядування: переваги, недоліки, перспективи. *Інформаційне суспільство: проблеми та перспективи* : матеріали *Всеукр. наук.-практ. конф.* Одеса, 2016. 129 с.
5. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 32. Ст. 409.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг : Закон України від 10.12.2015 р. № 888-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 30.
7. Барікова А. А. Електронна держава: нова ефективність урядування : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 224 с.

Чепік-Трегубенко Ольга Сергіївна
доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Гавриленко Альона Ігорівна
аспірант

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ФОРМИ ПРОЯВУ НАРОДОВЛАДДЯ У ДЕРЖАВАХ СВІТУ

Сутність ідеї народовладдя притаманна державам з демократичним устроєм. Саме поняття демократії передбачає, що управління державою здійснюється народом.

Питання форм демократії були предметом безпосередніх досліджень у працях науковців, як-от О. Галус, С. Дерев'янка, Р. Князевича, Ю. Мірошніченка, І. Панкевич, В. Погорілка, О. Радченка, В. Тернавської та ін.

Народовладдя визначається у юридичній енциклопедії [2, с. 7] як належність влади народові та здійснення влади народом безпосередньо або через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. До основних принципів народовладдя відносять: суверенітет народу, політичний плюралізм, пріоритетність безпосереднього народовладдя, загальність і рівність у здійсненні народовладдя; гарантованість народовладдя та ін. Щодо України, то у Конституції України закріплено, що народ є носієм суверенітету й єдиним джерелом влади в Україні. В Основному законі [1] закріплено право народу визначати і змінювати конституційний лад в Україні. Зазначене право не може бути узурповане державою в особі органів державної влади або їх посадовими особами.

Виокремлюють такі функції здійснення народовладдя, а саме: установчу, уповноважуючу, контрольну та державно-організаційну. Установчу функцію народовладдя можна визначити, як здійснення права народу на створення власної держави, а також встановлення, зміну або скасування Конституції. Уповноважуюча функція полягає у праві народу визначати персональний склад органів первинного та вторинного представництва шляхом виборів або призначення. Контрольна функція полягає у поінформованості народу щодо здійснення делегованої влади та здатності подолання нелегітимних наслідків такої діяльності [3, с. 147–179]. Функції доповнюють характеристику народовладдя, детальніше розкривають її суть тощо. За формами вираження народовладдя може бути безпосереднім або представницьким.

Вибори є безпосереднім проявом народовладдя. Майже у всіх демократичних країнах світу громадяни обирають кандидатів у представницькі органи для здійснення державної влади. В Україні вибори регулюються Конституцією, Законами України «Про місцеві вибори», «Про вибори народних депутатів України», «Про вибори Президента України», «Про Центральну виборчу комісію» тощо.

Протягом 2019 р. для уніфікації законодавчого регулювання процедури виборів Верховною Радою та Президентом розглядався Виборчий кодекс, який 1 січня 2020 р. набрав чинності [4]. Етапи виборчого процесу та вимоги до їх учасників в кожній країні різняться. Так, віковий ценз для більшості держав встановлено від 18 років. Так, наприклад, у Швейцарії участь у виборах можуть приймати особи від 20 років. Існують обмеження для участі за місцем та тривалістю проживання на території країни, расою, майновою, релігійною, іншими ознаками та навіть професією. Зокрема, у понад 30 країн світу забороняється брати участь у виборах військовим, серед таких країн – Туреччина, Нідерланди, Мексика тощо).

Слід зазначити, що в Україні наразі виборче законодавство змінюється через реформу децентралізації. Реформа децентралізації передбачає, зокрема, більше повноважень для населення. У зв'язку з цим, необхідно зауважити, що крім виборів, проявом народовладдя можна вважати і народну законодавчу ініціативу.

Средницька І. зазначає, що у країнах Європи кожна держава має різне законодавство, яке регулює дане питання [5]. Є країни з більш деталізованими законами – Австрія, Польща, Іспанія, Литви, Португалії, Румунії Фінляндії, є з комплексними – Ліхтенштейн, Латвія, Італія, Сербія, Словенія, Сан-Марино, Македонія. В Угорщині при прийнятті нової Конституції у 2011 р. було скасовано норму про право народної законодавчої ініціативи, тоді як у 2000-і рр. зазначене право було уперше впроваджено у конституціях Нідерландів та Фінляндії.

В Україні народна законодавча ініціатива відсутня. У Конституції у ст. 93 визначено, що право законодавчої ініціативи є у Президента України, народних депутатів України, Кабінету Міністрів України. У серпні 2019 р. Президент скористався своїм правом законодавчої ініціативи та проектом закону запропонував зміни до Конституції, які передбачають введення народної законодавчої ініціативи. У грудні 2019 р. Конституційний Суд України надав висновок стосовно відповідності запропонованих змін вимогам ст. 157 і 158 Конституції України. Так, можливо Україна приєднається до країн з народною законодавчою ініціативою, однак, наразі дана норма відсутня.

Отже, сьогодні народовладдя притаманне багатьом країнам світу. В різних державах прояв безпосереднього та представницького волевиявлення народу проходить різними шляхами. В Україні, як демократичній державі, народовладдя виражається і безпосередньо – вибори, демонстрації, збори, і через представництво – Президент, Верховна Рада, органи місцевого самоврядування. Можна вважати однією із форм прояву народовладдя народну законодавчу ініціативу, яка в Україні наразі не врегульована на законодавчому рівні, проте зазначене питання розглядається відповідно до процедури внесення змін до Конституції України.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / ред. кол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : «Укр. Енцикл.», 1998.
3. Шипілов Л. М. Народовладдя як основа демократичної держави : монографія. Харків : Видавництво «ФІНН», 2009. 216 с. С. 7–9, 97–143.
4. Про пропозиції щодо вдосконалення Виборчого кодексу України, повернутого з пропозиціями Президента України для повторного розгляду Верховною Радою України : Постанова Центральної виборчої комісії від 11.11.2019 р. №1954. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
5. Средницька І. Ю. Народна законодавча ініціатива: зарубіжний досвід та перспективи запровадження в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Одеса, 2016.